

BISERICA ȘI ȘCOALA.

Foaie bisericească școlastică, literară și economică.

Apare odată în săptămână: **DUMINECA.**

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 10 cor. — pe 1/2 an 5 cor.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr. pe jumătate an 7 fr.

PREȚUL INSERTIUNILOR :

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 6 cor.; până la 200 cuvinte
8 cor.; și mai sus 10 cor. v. a.

Correspondențele să se adrezeze Redacțiunii

„BISERICA ȘI ȘCOALA“

Ear banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

nr. 201/1902.

Circular

către toate oficiile protopresbiterale și parohiale din districtul consistorului din Arad.

Precum se știe, biserica noastră, prin reprezentanța sa legală, încă dela început s'a pronunțat contra proiectului despre legile politice-bisericești, și după-ce acel proiect a devenit lege sancționată, Congresul nostru național bisericesc, reprezentanța legală a întregii provincii mitropolitane, a enunțat prin concluds: că biserica noastră va lucra și în viitor pe toate terenele legale spre scopul, de a esopera ridicarea din cale a acelor instituțiuni și reforme, cari sunt agubitoare intereselor bisericeii, ear în cât pentru căsătorii a enunțat, că: *toate acele căsătorii, încheiate de credincioșii bisericeii noastre, cari pe lângă actul civil nu vor fi încheiate și după prețurile bisericești, în sensul canoanelor bisericeii, să fi considerate de nevalide.*

Aceste enunțări avându-le în vedere, ni-am dat de problemă eruarea și constatarea influenței a consecințelor ce a produs legea despre căsătoria civilă asupra vieții religioase a credincioșii nostri, ca astfel pe basa datelor să putem demersurile legale posibile pentru sanarea lui.

Am și constatat, pe basa rapoartelor intrate în cursul timpului, că și între credincioșii nostri au ivit în unele comune de aceia, cari au rămas numai cu contractul civil, fără a conține canonică conform așezămintelor sfintei noastre bisericeii, dar tot atunci ni-s'a arătat și că, că unii numai de aceea nu s'ar fi cununat bisericește, pentru-că actul civil s'a încheiat în timpul postului, când biserica oprește nunțile, intrând în carnaval, vor conține și căsătoria canonică; că alții numai din cauza sărăciei nu s'ar fi dus la preot, ear alții ar aduce de motiv,

că matriculantul civil nu 'i-ar fi făcut atenți, că prin actul civil nu și-au făcut și datorința față de legile lor bisericești.

După-ce de-o parte casurile nu sunt constatate peste tot, precum nu sunt constatate nici motivele, din cari și pentru cari unii și alții dintre credincioșii nostri au rămas numai cu contractul civil, urmează de sine: a se constata în fie-care parohie toate casurile ivite, că unii și alții dintre credincioși n'au cerut binecuvântarea bisericeii asupra căsătoriei lor, și apoi a eruă și constata adevăratele motive ale acestei întrelăsări.

În scopul constatării casurilor de asemenea natură, însărcinăm și îndatorăm de conducătorii oficiilor parohiale din fie-care parohie, să conscrie toate perechile, cari dela introducerea legii despre căsătoria civilă au rămas numai cu contractul civil și nu au cerut binecuvântarea bisericeii.

Conscrierea se face într'un conspect cronologic după timp și ani, cu următoarele trei rubrici: 1. Nrul curent; 2. Numele perechii; 3. Anul, când au încheiat contractul civil rămas fără binecuvântare bisericească; adică în conspect au să se inducă numai acele casuri de căsătorii, cari și până astăzi au rămas fără binecuvântarea bisericeii.

Acest conspect fie-care oficiu parohial să-l pregătească și susțearnă la oficiul protopopesesc, cel mult până la 15/28 Februarie a. c., ear oficiile protopopești primind conspectele dela singurati-cele parohii, compun pe baza aceloră un conspect general cu următoarele rubrici: 1. Nrul curent; 2. Numele comunei; 3. Numărul căsătoriilor încheiate fără binecuvântarea bisericeii în anul 1895, 1896, 1897, 1898, 1899, 1900; și

1901; 4. Suma, care să se facă evidentă și în fie-care an și peste tot.

Oficiile protopresbiterale susțin acest conspect la Consistor, cel mult până la finea lunii Februarie vechiu a. c., ear datele din parochii rămân la oficiul protopresbiteral bine conservate.

Și până să dispunem în altă formă față de casurile obvenite, însărcinăm On. preoțime parochială, să lucreze cu blândeță și cu tact pastoral, ca credincioșii noștri, încheiând contract civil de căsătorie, să nu rămână fără cununia biseriească; în special îndatorăm On. preoțime:

1. Să lumineze poporul a nu ofta pentru încheierea căsătoriei civile în timpul postului, și dacă totuși obvin asemenea casuri, să nu intre-lase a cere dispensarea dela post;

2. Să se informeze și să constate, dacă matriculanții civili își fac datorința, de a lumina

părțile, că prin încheierea căsătoriei civile nu și-au făcut datorința față de legile bisericeii lor;

3. Însași On. preoțime parochială să fie cu multă precauțiune la cununii și botezuri, pentru-ca stolele dela aceste funcțiuni să nu rețină pe nici un poporean dela botezarea pruncilor și dela primirea cununiei bisericești.

Așteptăm deci, ca pentru orientarea noastră în ulterioara procedură, On. preoțime să compună conspectul nominal cu toată conștiința și să-l înainteze oficiului protopopesc, ear aceste officii să compună și susțină conspectul general la consistor în terminul indicat mai sus, apoi inviațiunile de sub 1—3 să se păzească și observe cu toată seriositatea din partea tuturor.

A r a d, 13/26 Ianuarie 1902.

Iosif Goldiș m. p.,
Episcopul Aradului.

PREDICA,

la Dumineca Vameșului și a Fariseului.

»Doi oameni au intrat în biserică să se roage« Luca 18, 10.

Iubiților Creștini!

Una dintre cele mai frumoase pilde ne pune nouă înainte sfânta mamă biserică în ziua de astăzi, pilda despre vameș și fariseu, prin care Mântuitorul ne învață să îmbrățișăm din toată virtutea noastră smerenia și să urim din inimă trufia.

»Doi oameni au intrat în biserică să se roage«. Amândoi voiau să-și înalțe inimile la Dumnezeu, să se pună în legătură cu ființa cea mai înaltă, cu »cela ce ține toate numai cu voia«; și totuși cât de mult se deosebia unul de altul! Fariseul stând așa se ruga: »Doamne mulțumescu-Ti, că nu sunt ca ceilalți oameni, jefuitori, nedrepti, preacurvari sau și ca acest vameș. Postesc de două ori în săptămână, dau zeciuială din toate câte câștig«. Se poate o mai mare laudă de sine? Ați auzit o așa nemăsurată trufie? A te lauda, a te mări și a te trufi, că ești așa și așa de drept, așa și așa de cucernic și de milostiv și chiar în casa cea sfântă, unde locuște D-zeu, așadar înaintea Aceluia, care știe și cunoaște bine inima și rărunții fie-căruia! Și ce e mai mult, a nu te îndestuli cu atâta, că te-ai laudat pe tine însu-ți, ci încă a mai adăuga la trufia ta, a mai pune păcate peste păcate, a-ți bate joc și de alții și de a-i judeca că sunt răi, jefuitori, preacurvari și nemilostivi, a arăta chiar cu degetul pe seamănul tău, că e păcătos și în locașul lui Dumnezeu, și apoi a zice că ai mers la biserică și te-ai rugat, e oare aceasta rugăciune, e acesta lucru creștinesc?! Spune-mi creștine?

Rostește-te! Așa că urăști fapta aceasta a fariseului, așa e că însu-ți vezi, că fariseul nu s'a rugat, ci și-a făcut păcate, s'a trufit?! Ferește-te dar creștine, ferește-te să nu cazi în cursa fariseului și tu, grijește-ți de tine, de faptele tale, de purtarea ta și nici odată nu desprețui pe semenul teu, nici te face judecător aceluia, așa Domnului judecata.

Dar să vedem cum s'a rugat vameșul? O vameșul și-a cunoscut păcatul său, el a înțeles unde se află, a priceput că e în loc sfânt, în casa lui Dumnezeu, n'a îndrăsnit deci a înainta aproape de altar, nici n'a îndrăsnit a-și ruca dica față sa spre cer, locașul lui Dumnezeu ci cu fața plecată spre pământ, cu mâinile bătându-și peptul în semn de umilință, cu tot focul inimei sale se rugă lui D-zeu zicând: »Dumnezeule milostiv fi mie păcătosului«. Vedeți iubiiților creștini, vedeți chipul adevăratei pocăințe, înțelegeți cum vameșul și-a cunoscut păcatele sale cum el s'a măhnit în sufletul său, pentru-că purtarea sa de până aci a vătămat pe D-zeu. Luați-l de pildă pe acest păcătos, aveți-l înaintea ochilor voștri pe vameșul, care prin sințința sa, prin sine însuși, prin puterile lui singure din păcătos ce era, când a intrat în locașul sfânt, s'a întors, a eșit de-acolo mai îndreptat decât trufașul fariseu.

Și ce l'a curățit de păcate pe vameș? Întrebați? Eată vă spun, deși înși-vă ați putea înțelege din cuvintele mele de până aci: Smerenia a fost ceea-ce a îndreptat pe păcătosul vameș, da, smerenia, acel dar cereșc, care se înflecăruie muritor, care voiește a-l primi; smerenia aceea podoabă cerească, cu care fiecare

se poate împodobi, fără cheltueli, silință numai se cere, silință și voie hotărâtă.

Siliți-vă deci și voi iubitorilor creștini, siliți-vă a primi acest dar ceresc, având pururea în vedere cuvintele Mântuitorului: »cel-ce se smerește se va înălța«, și dimpotrivă, feriți-vă de trufie, căci trufia este cel mai mare păcat. Și tocmai pentru a vă ajuta și eu la silința voastră spre bine, mi-am pus de temeiul a vorbirei mele smerenia cu frumoasele ei roade pe de-o parte, ear de altă parte trufia cu urmările ei pline de primejdii și răutăți pentru omenime.

Ca în ori-ce vreme, să cerem și de astădată darul și ajutorul lui Dumnezeu, rugându-ne din adâncul inimei și zicând: Doamne îndură-te, zidește în noi inimă curată și duh umilit, ferindu-ne de trufie și răutate în toate zilele vieții noastre.

Fiiilor! Fiți cu luare aminte!

Smerenia este acea stare (sufletească) dinlăuntru a omului, în urma căreia el prin fapte dă dovadă, că cunoaște pe Dumnezeu ziditorul, de mai marele său, cunoaște, că întreaga lui ființă are a o mulțumi numai și numai înaltei bunătăți Dumnezeiești, cunoaște, că fără ajutorul și darul de sus, el nu e vrednic a se apropia de țința, pentru care s'a zidit, așadar pe lângă puterea cea mare a Dumnezeirei, el, omul, își cunoaște slăbiciunea și neputința firei sale. Și e în adevăr o mare virtute creștinească smerenia. Dar ce zic? Ea e temelială tuturor virtuților, fără de smerenie nici un fel de virtute, nici un picur de viață creștinească nu are loc în noi. »Învățați-vă dela mine, că sunt blând și smerit cu inima« (Mateiu 11. 20) zice însuși Mântuitorul Cristos. Da, să ne învățăm a fi smeriți, pentru că creștina bună, această virtute creștinească ne învață pe noi, să fim de-apururea împetăși. Smerenia ne învață să nu ne bucurăm prea tare, de cumva cercetându-ne Domnul în mila Sa, ne-a dăruit bogății și averi lumesti, tot ea ne învață să fim tari și nebiruiți în primejdii și nenorociri, și tot smerenia ne învață pe noi să fim nu numai față cu noi drepti, ci și față cu alții, și să-i cunoaștem pe toți oamenii asemenea cu noi, ba pe unii să-i judecăm mai pe sus de noi, așa că din frumoasa și buna noastră purtare să se vadă luminată creștinătatea noastră, dragostea către legea Mântuitorului Cristos, căruia ne-am făcut ostași prin darul sfântului botez.

S. Crisostom vorbind despre vrednicia smereniei zice: »Acea este smerenie, când cineva faptelile cele bune ale sale este mai pe sus decât toți și totuși se înjosește înlăuntru lui«; ear alt loc tot acel preamărit părinte bisericesc zice: »cu adevărat smerenia stă mai sus chiar decât mucenicia«. Și vorbește lămurit, și mare

adevăr spune acel sfințit părinte, căci nimic nu iubește Dumnezeu așa de mult, ca și cum iubește inima cea smerită. »Pe cei-ce gândesc cu smereni ei întărește cu mărirea Domnului« (Pilde 29, 23) și: »Domnul, mândrilor le stă împotriva, ear celor smeriți le dă dar« (ibid. 2, 34.) Și într'adevăr jertfa smeritului Avel e primită și plăcută lui Dumnezeu; Iosif cel vândut de frații sei, ajunge prin smerenie domn în pământul Egiptului; David păstorul de odinioară tot prin smerenie ajunge împărat mare și viteaz.

Și chiar și puterile cerești sunt de-apururea cu smerenie față de Dumnezeu. Ziua și noaptea neincetat se pleacă toate puterile și stăpâniile cerești înaintea ziditorului zicând: »sfânt, sfânt, sfânt, Domnul Dumnezeu atotputernicul cel ce era și este și cel ce va să fie«, (Apoc. 4, 8.) și tot sfântul Ioan apostolul în apocalipsul său zice: »Și cei douăzeci și patru de bătrâni au căzut înaintea melului, având fie-care alaute și blide de aur pline de amirosități, care sunt rugăciunile sfinților« (Apoc. 5, 8.)

Și dacă se smeresc înaintea lui Dumnezeu acele sfinte puteri, cari s'au invrednicit a nu păcătui nici odinioară, și ce e mai mult sau invrednicit a sta întotdeauna în jurul marelui Dumnezeu slugindu-i Lui neincetat, cu atât mai mult ni-se cuvine nouă a ne smeri, nouă, cei-ce suntem praf și pulbere, cei-ce pe fiecare clipă alunecăm, vătămând cu nesocotitele noastre cuvinte și fapte sfințenia Acelei preainalte și atotputernice ființe, care ne-a zidit pe noi numai și numai ca să ne facă părtași de marea și negrăita sa bunătațe. Să ne smerim deci și noi întotdeauna înaintea bunului ziditor. Pocăința vameșului să ne fie pururea pildă de urmat, să strigăm și noi ca și dînsul: *Păcătuit-am*, dar să strigăm din inimă și bunul Dumnezeu ne va ierta. Ori nu smerita rugăciune a Iuditei mântuiește orașul Betulia de oastea puternică a vestitului Olofern? Sau nu cade capul acestui asirian de mână smeritei femei, de mână Iuditei? Sau prorocul Ilie nu e mărit și pomenit până și în zilele noastre, el, cel-ce vecinic era îmbrăcat în haina smereniei? Petru apostolul, cel ce de trei ori se lăpădase de Mântuitorul și Domnul său, ori nu prin smerita sa rugăciune a dobândit iertare? Maria Magdalena earăși numai prin smerenie se curățește de mulțimea păcatelor; veduva ceea ce a aruncat în visteria bisericeii doi bani oare nu se slăvește până în zilele noastre? Și pentru-ce? Pentru smerenia sa. Ea n'a dăruit bisericeii puținelul său din trufie, nu, departe a fost de dînsa o atare faptă, ea cu inima smerită a dat atât cât a avut și vezi, numele ei și azi cu cinste se pomeneste. Și toate câte le-ați auzit, toate sunt fructele, toate roadele smereniei. Vedeți ce virtute frumoasă e smerenia, în-

țelegi puterile ce lucrează în ea, îmbrățișați-o deci cu toată inima voastră, aducându-vă aminte de frumoasele cuvinte ale sfintei evanghelii: »tot cel ce se smerește se va înălța«.

Pe cât e de lipsă smerenia pentru un creștin, care vrea să ducă o adevărată viață creștinească, pe cât e de frumoasă această virtute creștinească: pe atât de urfă și vrednică de tot disprețul e trufia. Pentru-că precum smerenia e rădăcina tuturor virtuților, astfel și trufia e pricina a tot păcatul. Trufia e o însușire rea de-a se prețui omul pe sine mai mult decât ce e în adevăr. Și durere, aceasta patimă, acest păcat ne copleșește adese-ori și mare luptă avem să purtăm împotriva acestui dușman și nu arare-ori se întâmplă că suntem biruiți. Și ce se întâmplă cu noi cei-ce pradă am căzut trufiei? Eată am părăsit legătura cu D-zeu și ne-am făcut unealtă diavolului. Trufia nu rămâne ea singură, dinpotrivă, dă naștere la o nenumărată mulțime de păcate și fărădelegi. Din trufie se nasc: Vorbele rele, pisma, ura, urgisirea, asuprea și altele, cari toate ne duc la perzare; cu drept cuvânt zice dar' sf. Scriptură: »Cel-ce se înălță, smerise-va«.

Și în adevăr D-zeu urește trufia: »Că au jurat Domnul pe sine, zice Domnul D-zeul puterilor, că am urfă eu toată trufia« (Amos 6, 8). Pentru trufie s'a lăpădat Lucifer cu întreaga sa ceată, aruncat fiind în întunerecul cel mai din afară; pentru trufie strămoșul Adam fu scos afară din rai și supus la cele mai grele pedepse; Saul trufindu-se ca împărat, în locul lui se unge smeritul păstor de oi David; Goliat au nu e biruit de David? Dan, Core și Aviron pentru trufia lor sunt aruncați de vii în sinul pământului; Navucodonosor numindu-se pe sine D-zeu se osândește a paște cu vitele împreună (Dan. 4, 30).

Vedeți cum pedepsește D-zeu trufia? Înțelegeți cum »Domnul celor mândri le stă împotriva?« (Iacob 4, 6) lăpădați dar' din inimile voastre acel păcat, întoarceți-vă la D-zeul vostru strigând cu David psalmistul: »Pecătuit'am Dom-

nului (II. Imp. 12, 13;) greșit'am foarte... și acum ridică fărădelegea robului tău« (II. Imp. 24, 10.) Întoarceți-vă la D-zeu întotdeauna cu post, cu plângere și cu rugăciune, »să nu vă rugați — însă — ca fariseul, fraților« ci intrând în sfânta biserică, cel dintâi gând în inimile voastre să fie, că voi sunteți în casa cea sfântă, în locașul lui D-zeu, și că în acea sfântă biserică nenumărată mulțime de oști cerești se află împreună cu voi, și că acele sfinte puteri cu frică și cu cutremur stau împrejurul sfântului altar, cântând și preamărind pe marele D-zeu, — deci și voi să vă ridicați inima și mintea sus, la D-zeul puterilor și cu umilință să vă rugați Aceluia, ca cu milă și cu îndurare să caute spre voi și spre tot sufletul necăjit și să vă mântuiască de mulțimea păcatelor, ce ați făcut. Așa a făcut păcătosul vameș, lui să-i urmă și noi; și dinpotrivă, să ne ferim de trufie, să ne ferim de fapta cea nebună și nesocotită a Fariseului, ca să nu strigăm înzadar către Domnul și El să nu ne audă pe noi. »Așa vor striga, și nu-i voi auzi« zice domnul. (Zah. 7, 13). Da, Domnul nu va pleca urechia sa la ruga celui mândru, nici va asculta cererea aceluia, pentru-că: »Necurat este înaintea Domnului tot cel cu inimă înaltă.« (Pilde 16, 6).

Cunoscând noi acum iubiților creștini cât e de măreată și bineplăcută lui D-zeu smerenia, cunoscând și darurile ce de prisosit le varsă aceasta virtute creștinească peste cei-ce cu adevărat o îmbrățișează; mai știind noi și uriciunea trufiei atât înaintea oamenilor cât mai ales înaintea lui D-zeu: să urmă cu dragoste și cu adevărată silință creștinească smerenia, fugind de urfă trufie, ca să nu ne ajungă și pe noi pedeapsa fariseului, ci să ne învrednicim și acum și în oarele noastre de pe urmă a auzi din gură Mântuitorului: »Bine slugă bună și credincioasă, intră întru bucuria Domnului tău.« Amin.

Moise Popoviciu,
preot.

Către iubiții frați în Cristos.

»Cui s'a incredințat direcția de-a învăța și întrețina a predica, acela e de suflet ucizător«. — scrie marele Vasile.

Precum trupul nostru are lipsă de nutre-ment, tot astfel sufletul; dar ce zic, cu mult mai mult insetează acesta după cuvântul evanghelic. În veci nu voi putea uita cuvintele de aur ale fericitului mare predicator — *Ilie Miniat* — odinioară episcopul Cerniței și Calabriei, care aproape cu două veacuri mai înainte a scris: *N'are tru-*

pul atâta lipsă de nutre-ment, ca sufletul de ventul lui Dumnezeu».

Noi fraților, suntem acei direcțori cari în virtutea chemării mărețe ce am îmbrățișat suntem datori a hrăni sufletele credincioșilor noștri cu cuvântul dumnezeesc fără zăbov, avem a-l vesti cu vreme și fără de vreme. Mai frumoasă direcție din lume o avem fraților, pe care însuși poporul nostru din început a cinstit-o și o prețuște, numindu-l frumosul epitet de „*părinte*“. Haideți fraților

răsplătim poporului nostru această cinste frumoasă prin luminarea minții și săturarea sufletului cu hrana duhovnicească, ca cu atât mai virtuos să rămână din veac și până în veac legătura adevărată dintre **fiii și părinți**, pe veci neștirbită.

Să ne ridicăm glasul fraților, să răsunăm amvonurile bisericilor noastre, cari au amuțit! Toate celelalte neamuri au bisericile lor pline de credincioși și numai prin puterea *cuvântului*, ear ale noastre, ne plângem că sunt goale, fraților, din lipsa de *cuvânt*. De a fost vre-odată lipsă imperativă de a predica, apoi aceea astăzi ni-se impune cu atât mai virtuos, cu cât s'au sculat și prooroci mincinoși și au început a predica, tot în detrimentul bisericii noastre.

Fraților! „*Vai*, strig cu Apostolul, *amar nouă de nu vom binevesti!*“ (I. Corinteni IX. 16) „*Datorința ne zace asupra!*“ (ib.)

Pentru-ca binevestirea evangheliei să ne fie tuturor cât mai lesnicioasă și încununată de roade, eu micul mai micilor, cel mai modest frate „*eu mai micul apostolilor.*“ (I. Corinteni XII. 9.) după o viață pastorală de aproape 12 ani ca „*un lucrător al lui D-zeu!*“ (I. Corinteni III. 9.) am scotit a vă face un serviciu iubiților frați, ușurându-vă greaua misiune de binevestitori, prin învierea „**Amvonului bisericii gr. ort. române,**“ prin edarea la lumină sub titlul acesta a 2 tomuri de predici.

Tomul I. cuprinzând toate Duminecile anului liturgic, ear al II-lea toate sărbătorile și praznicele bisericii noastre. Prețul fie-cărui tom va fi 2 coroane.

Fiind predicele puse sub tipar, îmi iau libertatea a apelă cu frățească dragoste la Prea veneratul Cler român și cu aceeași căldură și către toți P. T. fii mireni ai bisericii noastre, rugând pe toți să binevoiască a se înscrie ca abonenți la modesta mea lucrare „*Amvonul,*“ pentru care am și deschis o listă de prenumerațiune la Dl Virgil Mihulin archivar consistorial în Arad și la subscrisul. Notez, că numele P. T. abonenți se vor tipări la finele volumelor. Abonarea se poate efeptui prin o cartă postală, fără a anticipa ceva bani, a căror valoare numai la primirea cărților se va răspunde.

Obținând modesta mea lucrare și prea înalta binecuvântare arhierescă mă aflu cu plăcere îndemnat a da în întregime prețiosul act.

Eată-'l:

Nr. 53/1902 Pres.

Sfinției Sale Domnului

Ioan Nicorescu,

profesor seminarial și administrator al tip. diecesane în Arad.

La rugarea Sfinției Tale din 2/15 Ianuarie a. c. cu iubire Ți împărtășim binecuvântarea noastră Arhierescă la opul ce ai de cuget al publica sub titlul „*Amvonul bisericii, gr. ort. române!*“ și recomand tuturor preoților noștri, să-și procure această carte însemnată, ca luând ei exemplul bun dela Sfinția Ta, să se îndeleitnicească tot mai mult cu propovăduirea adevărului în mijlocul credincioșilor; doresc tot-odată, ca exemplara conduită preotească ce Te caracterizează și laudabila activitate ce cu atâta zel pastoral ai desvoltat până acuma în conducerea poporului, pentru-ce Ne-am și aflat îndemnați a Te îmbrăca cu postul onorific de membru al corpului profesoral dela institutul nostru eologic-pedagogic, să le poți validita cu acelaș zel și rezultat în conducerea tinerei noastre generațiuni spre binele bisericii.

Arad, la 12/25 Ianuarie 1902,

(L. S.)

Ioșif Goldiș, m. p.
episcop.

Sperând că Prea veneratul cler român va primi „*Amvonul!*“ cu aceeaș caldă bunăvoință cu care însu-mi l'am scris, și-'l presint, și-'mi va veni într'ajutor cu abonarea lui încurajându-mă astfel d'a tipări și *cuvântările funebrele*, prin ce a-și încheia viața pastorală a preotului, cu acestea, am rămas în

Arad, 24/6 Ianuarie 1902.

Cu dragoste frățească

Ioan Nicorescu,
preot gr. or. rom.

Chestiuni tipicale.

Sub titlul acesta acum e anul am sulevat două întrebări însemnate din domeniul tipicului și cu bucurie am urmărit vederile fraților preoți ce urmau ca un echou în mijlocul pustiului acestei științe căreia preoțimea — sau mai bine zis biserica noastră, nu-i dă nici o atențiune. Una dintre acele două întrebări gingașe au ajuns

a se lămuri, ear a doua, tocmai cea mai de frunte, chestia cu glasul Triodului și până zi e tot lucru de contraversă între preoțime. Inii militează pe lângă aceea, că rindul glasunilor pentru întregul an liturgic se stabilește din Dumineca Tomii, cu glas 1, fără nici o întrerupere până în Sâmbăta Floriilor; alții eară, că Triodul

face întrerupere și anume se începe cu glas 8 evangelia învierii a 11, și urmează glasurile neschimbate până în Sâmbăta Floriilor.

Aceasta e în sine o chestie destul de gingașă, de care cu sfială mă apuc, pentru-că e vorba de a da în rîndul tipicului o direcție nouă, ca sau una sau alta din teoriile de sus să rămână de cinosură în aplicarea practică a tipicului.

Intrând în chestia aceasta la redacțiunea acestei foi o întrebare dela părintele Simeon Cornea din Bătania, ce bate direct în stabilirea glasului Triodului, m'am aflat îndemnat a răspunde fratelui coleg apreciând și eu ceea-ce acum un an am sulevat ca întrebare.

Pe urma evangheliei din duminică vameșului și a fariseului, cu care se începe Triodul și unde în evanghelie apriat e pus că atunci e glas 8 voscreasna a 11, zic, că Triodul în viața anului liturgic, în rîndul glasurilor, face schimbare și aceasta pe antecedentele Penticostarului, care deși carte rituală mai nouă și cu drept d'a dispune, asupra glasurilor, cu atât mai vîrtos Triodul căruia i-s'a dat în stăpînire partea cea mai aleasă a anului are și dreptul cel mai mare.

Precum Octoichul, Mineiul și Penticostarul pentru rēstimpul când stăpânește are drept d'a dispune tot astfel și Triodul, și mai cu seamă în Duminecele cele trei înainte de paresemi ca pregătitoare și în însuș postul mare. Dar cu tot dreptul ce-î are, totuș vedem că și lui i-se pune în mers o schimbare, că în săptămăna mare a patimilor intră ca carte stăpînitoare „*Strașnicul*“ cu glas deosebit. Așadar întemplările momentuse din viața bisericii fac schimbări; pe cât de însemnate pe atât de simțite acelea.

Învierea Dlui aduce cu sine ca în săptămăna luminata în fiecare zi, în chip de bucurie să se cante alt glas incheiându-se Sâmbătă cu glas 8 după care urmează apoi earăși glas 1, și anume în Dumineca Tomii; nu pentru-că e Dumineca Tomii, ci pentru-că s'au sfîrșit glasurile și caută a se începe earăși cu glas 1, și așa se urmează aceasta. Știm că dacă întrevine un praznic, Octoichul cu glasul său capitulează pentru acea ocaziune. Așa din 20 Decembrie prescrie tipicul, că d'ale Octoichului nimic să nu se mai cante până la eșirea praznicului *Arătării Domnului* și așa și urmăm, în urma cărei schimbări perdem oare-cum rîndul glasurilor și la Dumineca după *Botez, a leproșilor, Zachei*, eventual a *orbului* și a *Cananenei* după-cum sunt cășlegile de mari, ne acomodăm cu glasurile după-cum sunt așezate Duminecele, fiind cu atenție la ziua intrării Trio-

dului, ca să coincidă glas 8, voscreasna 11. E caracteristic că: începe cu glas 8. Are și rațiune lucrul, că în Dumineca a 3-a a postului când serbăm Dumineca Crucii să fie glas al 6-lea ca să coincidă cu cîntările respective tot pe glas 6. Mai departe în Mercurea a V-a a postului, când facem priveghiare, troicinele ce se cîntă în loc de tropare au să se cante pe glas 7.

Schimbarea se face în glasuri între botez și Dumineca vameșului și a fariseului de după cășlegi, încolo are a se urma după Triod.

Nu în toate casurile ne putem conduce după prescrierile tipicale ale cărților liturgice, pentru-că în multe casuri își contrazic șieși, nici chiar sinaxarielor nu avem a ne încrede de tot.

Așa a întșles și fericitul Loga încă la 1826 și d'atunci, preoțimea veche nestirbit a ținut, până chiar și toate calendarele vechi așa se alcătuiau, ear acum câte calendare atâtea feluri de împărțiri ale glasurilor; sau că urmează unul altuia fără a-și trage de seamă.

Nici nu avem a da atăta atenție tablei dela finea evangeliilor, pentru că rēnduiala cetirii evangeliilor e deja normată, mai de nainte stabilit fiind glasul și voscreasna Duminecii. Pe această împărțire s'a alcătuit „*Căzania*“ și vedem că toți ritorii își întocmesc predicele lor după Duminecele dela Rusalii, așa Boiu și toți ceilalți.

Singur Andreevici mitropolitul, la care mulți se provoacă ca la o autoritate tipicală, trece preste chestia glasului Triodului și nu lămurește nimic în tipicul său ci numai ce a aflat în cărțile rituale, arangează trecënd cu vederea chestia aceasta prea însemnată.

Fericitul Loga care s'a ținut nu de formele tipicului ci de înțelesul aceuia, prea bine a chibzuit când a zis că Triodul are a se începe cu glas 8 evangelia a 11. Pe această urmă să urmăm și noi, nu acomodându-ne după calendare ci acelea după evanghelie și Triod.

Și în sfîrșit ce ar și avea cineva de zis dacă glasul s'ar schimba sau nu; ba dinpotrivă schimbarea respective rămănera permanentă a glasului 8, pentru începerea Triodului, denoată o adevărată însemnatate a vremii în care intră Triodul. Fără a mă gira de dătător de ton în tipic mi-am spus simplaminte numai vederile mele. Ce bine ar fi, fraților preoți, dacă astfel de chestii s'ar cerne de noi cât mai des, pentru care scop ne stă deschis corpul acestei prețuite foi.

Interes și deșteptare.

Arad, 24 Ianuarie, 1902.

Ioan Nicorescu,
preot gr.-ort. rom.

Un op epocal.

Zace afară de ori-ce îndoială, că în zilele noastre, când biserica ortodoxă peste tot se află în procesul de regenerare și se preocupă mai ales de tendințele de organizare internă, se află puține forțe, cari să se vâloreze în adevăratul sens al cuvântului și pe terenul literaturii, lângă care cauză de cele mai multe ori, și mai ales nouă Românilor, ne lipsesc precum mijloacele așa și posibilitatea de a face studii mai întinse.

În butul acestor împregiurări însă, ni-se dă azi deosebita fericire de a pute vesti apariția unui prețios op și cu atât mai binevenit, pe cât de mult i-a fost simțită lipsa în biserica română, și cu cât numele autorului și bine-stabilita lui reputație de bărbat erudit, încă constituie o garanță îndestulitoare pentru valoarea acelu op.

Este vorba despre *Istoria bisericească universală* a veneratului profesor *Euseviu Popovici* dela facultatea teologică din Cernăuți, apărută în estindere de 724+554 pagini în București în tipografia cărților bisericești.

Opul în sine e o traducere a prelegerilor scrise de studenții dela facultatea teologică, revăzute și completate de autorul și traduse apoi de P. P. S. S. (Dr. *Atanasiu Mironescu*, episcopul Râmnicului și Dr. *Gerasim Timuș* episcopul Argeșului — doi bărbați cunoscuți de altcum pe terenul literaturii bisericești la noi, și foști elevi ai binemeritatului profesor.

A aprecia după merit acest op, zace în competența specialiștilor; dar și aceasta ar necesita posesia unui capital de cunoștințe cel puțin egal cu al dlui E. Popovici.

Noi însă ne mulțămim să accentuăm, că acest op nu numai că va ocupa până și peste multe decenii locul de frunte în literatura istoriografiei bisericești la Români, dar și că nu va întârzia a fi recunoscută valoarea lui și chiar în literatura universală a istoriografiei bisericești, ca un sistem admirabil, îmbrăcat în cunoștințe bogate și temeinice, deși — precum înțeleg din precuvântarea opului — acesta nu tindea la alte pretenții, decât a fi privit ca o traducere a prelegerilor orale, ținute ascultătorilor dela facultatea de teologie.

Estensiunea, în care se presintă această istorie peste tot, deși ca ediție primă, îndreptățește a conchide la bogăția cunoștințelor, erudițiunea autorului, ceea-ce

în sine constituie o garanță incontestabilă pentru valoarea opului.

Prelucrarea escelează prin temeinicie și se caracterizează prin specialisări în toate acele locuri, unde o cere aceasta interesul înțelegerii întregului.

Tractatele speciale despre bisericile: ortodoxă și eterodoxe, au proporția reclamată de însași însemnătatea lor în istoria evoluțiunei vieții și dezvoltării bisericii lui Cristos.

Mai ales respectul în fața adevărului istoric și indulgența creștinească față de alte confesiuni, sunt două momente, cari nelipsind aici, îl presintă acest op într'o lumină atât de superioară față de alți scriitori ai altor biserici, cari n'au la adresa noastră — ortodoxilor — decât numiri de eretici, ori cel puțin schismatici, ceea-ce atât de mult întunecă aureola unui istoric.

Mai are acest valoros op o parte ce merită — între altele multe — a fi relevată.

Autorul, *ortodox și român*, s'a degajat și din aceste puncte de vedere de sarcina ce ș'a impus.

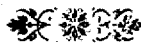
Din câte biserici ortodoxe există, fiecareia i-s'a dat atențiune și locul potrivit după posibilitatea cadrelor unei istorii bisericești universale și după referințele între cari s'a scris această istorie.

Cât însă ne privește în special pe noi, Românii ortodoxi: constatăm cu o viuă satisfacție, că autorul a isbutit, cu dibăcia măestrului iscusit, a închege la locul lor acele momente din viața bisericii române, cari s'ervesc pentru a *lămuri*, sau au cerut să fie *lămurite* din conexul altor evenimente esterne.

În chipul acesta Biserica Română, nu numai că e în fericita pozițiune de a se vedè pusă — pentru întâiaoară în felul acesta și de un bărbat competent — alături de celelalte surori întru Cristos în opera economiei mântuirii sufletelor, dar și a se măguli în aceeași vreme, că autorul și opul din sinul ei este și a ei decoare este și va fi.

Dorim mulți ani de tărie trupească și sufletească venerabilului și eruditului profesor *Euseviu Popovici*, spre întărirea ortodoxismului și lauda neamului românesc.

G. Ciuhandu.

CRONICA.

† **Nicolae Cristea.** *Vineri a încetat din viață Nicolae Cristea, asesor consistorial în Sibiu, unul din fruntașii bisericii și neamului nostru. Cariera mult regretatului răposat, în viața publică românească, a fost un drum al muncii, priceperii și devotamentului. Incepând sub anspiciunile marelui Andrei, împreună cu actualul episcop al Caransebeșului, P. S. S. Nicolae Popea, Nicolae Cristea a fost până în momentul cel din urmă un luminat fruntaș, o inimă aleasă, care n'a știut ce-i odihna, nici ce însemnează a te retrage dela jertfă. . . În curs de 18 ani a fost redactor al ziarului „Telegraful Român,” marcând în adevăr timpul de glorie al aceluia ziar.*

Etern binecuvântată îi va fi memoria!

* **Dar.** Mai mulți credincioși, în frunte cu Domnul Terențiu Popoviciu notar cercual, au dăruit sfintei biserici din Șeghiște un antimis în preț de 20 de coroane. Fie bineprimită jertfa lor la jertfelnicul cel mai presus de ceriuri. — Moise Popoviciu, preot.

† **Necrolog.** Julia n. Dreghici ca fiică, Pavel Rotariu, ca ginere, cu inimile întristate de jale aduc la cunoștința tuturor amicilor și cunoscuților adânc durerea decedare a prea iubitei și mult veneratei lor mame, respective — soacre, bunică și străbună Ecaterina Dreghici n. Gruici, văduva decedatului protopop ort. rom. al Timișorii, care în 30 ale cur. n. la orele 7 dim. după un morb îndelungat, în etate de 83 ani, primind sfânta cuminecătură și-a dat Creatorului blândul și nobilul său suflet. Ceremoniile funebrele de înmormântare după ritul sfintei biserici ort. române, se vor începe Sâmbătă 1 Februarie n. la orele 2 d. m. la locuința neuitatei decedate (Fabric, Kiszsák-utca nr. 5) eară rămășițele pământești se vor duce în sfânta biserică rom. de la sfântul Ilie și apoi se vor depune spre odihnă eternă în cripta familiară, care se află în cimiterul gr.-ort. al cetății. În veștă pomenirea veneratei mame și soacre. — Fie-i țărâna ușoară! Familia Antoniu Ranc, ca nepoți și strănepoți în Zagreb; Julia Rotariu n. Dreghici fiică; Pavel Rotariu, avocat, ginere. La trecerea din viață a văduvei Ecaterina, fosta soție a decedatului de pie memorie odinioară vrednicul protopresbiter al Timișorii M. Dreghici, primească întristata familie, din partea redacțiunii noastre sincerele condolențe.

Concurs.

Neprezentându-se nici un recurent la al doilea concurs, — pe baza decisului Ven. Consistor diecesan în 13/26 Decembrie Nr. 7946 ex. 1901, se publică prin aceasta și a treia oară concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare în foaia „Biserica și Școala” pentru îndeplinirea parohiei din Toracul-mare devenită vacantă prin răposarea parohului și Iosif Secoșanu.

Venitele acestei parohii, constătătoare din una sesiune pământ arător, birul și stolele usuate, computate fiind de Prea Ven. Consistor la 1600 cor. venit anual, după detragerea tuturor dărilor, pe cari are a le suporta alegândul paroh, dela recurenți se recere evaluează pentru parohii de clasa I.

Recursele ajustate după cerințele Regulamentului și adresate comitetului parochial, sunt a-se înainta în termenul de sus la P. On. oficiu protopresbiteral gr. or. rom. în Nagy-Komlós, comitatul Torontal.

Reflectanții vor avea să se prezinte în vre-o Duminică ori sâmbătoare în S-ta biserică, spre a-și arăta desteritatea omiletică și rituală.

Dat din ședința comitetului parochial ținută în Toracul-mare la 12/25 Ianuarie 1902.

Paul Tempea,
pres. com. par.

Petru Avrămuș,
not. com. par.

În conțelegere cu mine: PAUL MIULESCU, m. p. protopresb. as. cons.

Pentru îndeplinirea parohiei II-a din Bârsa, de venită vacantă prin răposarea preotului Zacharie Halic, se escrie concurs, cu termen de 30 de zile dela prima publicare în foaia „Biserica și Școala.”

Venitele acestei parohii sunt: usufructul unei sesii pământ estravilan, birul și stolele indatinat dela circa 140 numere de case și ca întregire dela stat pentru preot fără 8 cl. gimn. s'a stabilit 215 cor. 22 fil. (415 cor. 22 fil.) din care sumă 100 cor. sunt scotite pentru cvartir.

Recursele ajustate conform Regulamentului pentru parohii și adresate comitetului parochial, vor fi a se subșterne oficiului protopresbiteral din Buleai (Buttyin Aradmegye) în termenul sus indicat, ear recurenții vor avea a se prezenta în care-va Duminică sau sâmbătoare în s. biserică din Bârsa, spre a-și arăta desteritatea în cele rituale și în oratorie.

Bârsa, la 13/26 Ianuarie 1902.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu: IOAN GEORGIA m. p. ppresbiter.

Pentru îndeplinirea definitivă a vacantului post de paroh din Rădmănești, tractul Belințului, se escrie concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare în organul diecesan „Biserica și Școala” din Arad.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 1) O sesiune parochială de 32 jugere pământ, parte arător, parte fânaș; 2) Grădină parochială de 1200 stângeni □ cu fântână; 3) Stolele obicinuite; 4) Bir proțesc de bucate, sau 80 fileri de număr și 5) Întregirea dela stat, care pentru preot cu evaluează sub 8 clase gimnasiale este 438 coroane 42 fileri.

Se observă că fiitorul preot, până la finea lunii Septembrie 1902, are să împartă dotația sa cu văduva preoteasă Eva Popoviciu de aci.

Reflectanții la acest post au să-și aștearnă concursule lor comitetului parochial gr. or. rom. din Rădmănești, pe calea oficiului protopresbiteral gr. or. rom. din Belinț (Temesmegye), în termenul indicat, instruite amăsurat legilor în vigoare, având a se prezenta, tot în acest termen, în sf. biserică din Rădmănești, spre a-și arăta desteritatea în oficiul dzeesc, respective în cântări și tipic în oratoria bisericească.

Rădmănești, în 16 Decembrie 1901.

Comitetul parochial.

În înțelegere cu mine: GERASIM SĚRB, m. p. protopresbiter gr. or. rom.